

Motion till riksdagen

1989/90:Sf356

av Birger Andersson och Marianne Jönsson

(båda c)

Ökad flexibilitet i ATP-systemet

Bestämmelserna om allmän tilläggspension (ATP) finns i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Det som är avgörande för ATP-pensionens storlek är antalet intjänade poängår, den pensionsgrundande inkomsten och basbeloppet. Vid "förtida uttag" minskas pensionen livsvarigt. Vid "uppskjutet uttag" höjs pensionen.

Ålderspensionen utgår normalt från 65 års ålder. Första uttag kan ske tidigast fr o m den månad då den försäkrade fyller 60 år. Pensionsbeloppet minskas med 0,5 för varje månad pensionen tas ut före den månad den försäkrade fyller 65 år. Det minskade pensionsbeloppet varar sedan livet ut.

Uppskjutet uttag av ålderspensionen innebär att pensionsbeloppet höjs med 0,6 för varje månad som uttaget skjuts upp efter den månad under vilken den försäkrade fyller 65 år.

Ingen hänsyn tas dock till tid efter ingången av den månad under vilken den försäkrade fyllt 70 år.

Pensionsberedningen överlämnade i december 1989 ett delbetänkande "Förtidspension och rörlig pensionsålder" (SOU 1989:101). I delbetänkandet föreslås att pensionen skall ökas med 0,7 per månad mot nuvarande 0,6 vid uppskjutet uttag.

Ålderspension som tas ut vid 65 års ålder räknas normalt ut på följande sätt. Basbeloppet för den månad då pensionen skall börja betalas ut multipliceras med medeltalet av pensionspoängen under de 15 år då poängtalet varit högst. För att få hel pension måste den försäkrade kunna tillgodoräkna sig pensionspoäng i minst 30 år. Pensionen blir då 60 av det framräknade beloppet.

Många människor skaffar sig egna pensionsförsäkringar som ett komplement till den allmänna tilläggspensionen. Även om det finns en viss flexibilitet i pensionsförsäkringssystemet, skulle det vara värdefullt om det nuvarande ATP-systemet kunde göras mera flexibelt.

Flexibiliteten i ATP-systemet skulle öka betydligt om procentsatsen, som nu är 60%, skulle kunna varieras under den tid som utbetalningen av ATP sker. I de flesta fall är vi människor åren närmast efter pensioneringen fysiskt sett förhållandevis krya och har god rörlighet. Ju äldre vi blir desto mer tilltager orörligheten. Vi kan alltså bättre utnyttja ATP-åren mellan 65 och 70 år än senare under vår tid som pensionärer. De närmaste åren efter pensioneringen kan för många också vara påfrestande ur psykisk synpunkt; den

abrupta övergången från det aktiva arbetslivet till pensionärlivet. Även detta talar för ökad flexibilitet i ATP-systemet. En nybliven ATP-pensionär kan alltså ha stor glädje av att få ut mer av ATP-pensionen i början av ATP-perioden än i ett senare skede. Pensionären har med avseende på hälsotillstånd större möjligheter att deltaga i längre resor; både geografiskt och tidsmässigt; än vad den äldre pensionären har. Den yngre pensionären har normalt också större möjligheter att deltaga i aktiviteter av olika slag.

För att åskådliggöra tankegångarna presenteras tre alternativ.

- Alt I Nuvarande system: ATP-pension 60 under hela pensionärstiden.
- Alt II ATP-pension 80 under de tre närmaste åren efter pensioneringen, som sker vid 65 år. Därefter lägre procentsats än 60 .
- Alt III ATP-pension 70 under de närmaste fem åren efter pensioneringen. Därefter lägre procentsats än 60 .

Det är här viktigt att framhålla att några underliggande kalkyler ej tagits fram. Ovanstående procentsatser och tidsperioder får ses som exempel.

Det är också viktigt att betona att varje ATP-alternativ skall stå för sina "egna" ATP-kostnader. Någon särskild subvention av något alternativ på de övriga alternativens bekostnad skall ej förekomma. Likaså får inte procentsatserna bli så höga och/eller tidsperioderna så långa, att det i ett senare skede innebär kraftigt ökade kommunala och statliga utgifter för KBT, hemhjälp m.m.

För att få fram lämpliga procentsatser och tidsperioder krävs försäkringsmatematiska modeller och sannolikhetskalkyler.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan ändring i lagen om allmän försäkring att flexibiliteten ökar i ATP-systemet.

Stockholm den 25 januari 1990

Birger Andersson (c)

Marianne Jönsson (c)